

Vagy most azonnal felnövök/gyerek leszek, vagy nem tudom mi lesz!

Regős János

*Összefoglaló a XIII Országos Weöres Sándor
Gyermekszínházi Találkozó gálaműsoráról
Marczibányi Téri Művelődési Központ
2004. június 6.*

Gyermekszínházak közé ritkán visz az utam, így hát e borús, fülledt vasárnap reggelen egészséges kíváncsisággal tetten baktattam a Városmajoron át a Marcziba, ahol, tisztem szerint, mint a szakmai beszélgetés egyik részvevője, kellett, hogy végignézzem a Weöres Sándor Gyermekszínházi Találkozó legjobb tizenöt együttesének gálaműsorát. Érdekes, hogy nyoma sem volt bennem az ilyenkor fellépő szakmai szorongásnak, hogy bírom-e szusszal, türelemmel az egész napos színház folyamatot.

Amikor ezeket a sorokat írom, már letisztult bennem az élmény, és nyugodtan mondhatom, előértemben nem csalatkoztam. Szinte mindegyik csoportban hihetetlen alkotókedvet, játékörömet, formai ötletességet fedeztem fel, nem beszélve arról az érzékeny egymásra figyelésről, ami a gyerekek és tanáraik kapcsolatát jellemezte. Kevés olyan előadást láttam, ahol a gyerekeket valami nekik idegen, vagy a felnőttek által rájuk tukmált helyzetbe, gondolatvilágba kényszerítették volna bele.

Mindjárt az elején egy kis igazgyöngy hullott elém. A bagi FAPIHE társulat adta Petőfi remekét, a *János vitéz*-t. A történet rövidített változatát láttuk, kórusjáték formájában, néhány kellékkel, díszletjelzéssel. A protagonisták a kórusból pörögtek elő, születtek meg, és oda is bújtak vissza. A szereplők nagy belső nyugalommal, lazán, mégis kitűnő ritmusban játszottak, a koncentráció oly magas fokán, ami még az itt látott előadások között is ritka volt. Szerettem az előadás humorát, a képi megoldások izlésességét, visszafogottságát. Tanár-rendezőjük, Fodor Mihály, mindvégig a közelükben volt hangszereivel, lelkes figyelmével. Dicséretes az együttes beszédtechnikája, a kórus minden szavát tisztán lehetett érteni.

A másik *János vitéz* adaptáció (*Szerelmi történet* címen adták), a kaposváriaké (Bárczi Gusztáv Általános Iskola, átdolgozta-rendezte Pucz András), a nap egyik csúcspontja volt. Nálam a maximális 10 pontot kapta. Bátor adaptáció, gátlásoktól mentes, szabad szerelmi történet, melyben Iluska nem támad föl, és János vitéz sem. Mi viszont igen! Mély áramú és nagyon mai paródiát láttunk. A kaposvári társulat előadása az egyéniségekre épített, a devianciát tekintette „normálisnak”, és ettől az egész, a *János vitéz* motívumainak felhasználásával, valahogy pontosan meg tudta mutatni, hogy milyen zavaros az a világ, amivel a gyerekeknek szembesülniük kell, és hogy miként tudnak benne mégis eligazodni. Kiváló volt a két narrátor.

A harmadik *János vitéz*, a siófoki TURBÓ CSIGA CSOPORT játéka (*Megnézzük a János vitézt?* – rendezte Takács Tünde) sajnos elvérzett ebben az erős János vitéz mezőnyben. Talán a drámapedagógiai felfogás túlzott ráerőltetése, és az ebből fakadó mesterkéeltség miatt is. A játék helyett itt inkább az eljátszáson volt a hangsúly, ami nem ugyanaz!

Népszerű hőseink között *Lúdas Matyi* is felbukkant a nap folyamán. A szabadszállási KISLAJTORJA csoport Török László vezetésével óriási ötlet kavalkáddal lepte meg a nézőket. Érezhetően a gyerekek szabad fantáziájára volt bízva a dolog. Talán egy kis tanári terelgetés nem ártott volna ahhoz, hogy az előadás letisztultabb formában kerüljön elénk. Volt itt hullahopp, kosárlabda, papírtépés. A szerepeket itt is váltott színészekkel játszották, ami korántsem volt olyan tisztán követhető, mint a bagiaknál. A jelenetváltásoknál sokszor lyukak keletkeznek, amiktől lelassult az előadás tempója. Mindenesetre számos mai áthallással fűszerezett, őszinte játékkedvet mutató előadást láttunk.

Nagy fába vágta fejszéjét a főti FIGURÁSOK csoport, amikor Kis Tibor rendezésében, Pilinszky János költői meséjét, az *Ének a kőszívű királyról*-t adaptálta. Oratórikus előadást láttunk, mely mögött érezhetően komoly műhelymunka áll. Minden jó szándék ellenére, a társulat nem igazán tudta erőlködés nélkül érzéki-szellemi élménnyé tenni számunkra Pilinszky egzisztenciális ihletettséű mese-költeményét. Talán a csoport túl tág korosztályi szórtsága került időnként szembe tanár-rendezőjük, egyébként hiteles, „felnőtt” művészi látomásának kihívásával. Az átélés-megértés foka korosztálytól függően változó volt, a szövegek lelki alapját sem mindig tudták megteremteni. Ettől néha erőltetettnek tűnt a produkció, illetve

sokszor csak „végrehajtották” az akciókat. Így is néhány felejthetetlen képpel, jelenettel ajándékoztak meg bennünket, ez főként az expresszív csoportmozgatásnak és a szép világitási hatásoknak volt köszönhető.

A helyi folklórból merítette témáját két előadás. A balassagyarmati CSEPPEK társulat *Az ürögi falu végén* címmel szerkesztett játékot adott elő Pajorné Molnár Gabriella és Tátrai Judit rendezésében. Az előadás az erotika, a szerelmi évdés rigmusait, népi mondókáit, jeleneteit gyűjti csokorba – ahogy a gyerekek látják, élük meg a dolgot. Jó pedagógiai érzékkel készült, kitűnő játékot láttunk, mely elsősorban saját, kisebb közösségüknek szóló. Az ének néha hamisan szól – ez egyébként más csoportoknál (például a síófoki és a fóti színjátszókat említhetném itt) is gyakori. Valami nincs rendben az énekórákkal manapság, ha ennyire gyakori jelenség a rossz intonáció, az együtt éneklésben való ügyetlenség. Az előadás szerkezetén is lehetne még dolgozni, mert valahogy mintha csak egymás mellé kerültek volna a különböző mondókák-jelenetek, és csak a téma, no meg a szereplők őszinte játékkedve tartja laza egységben az egészet. Az ilyen típusú játékoknál különösen fontos, hogy ne csak a téma tartsa egyben az előadást. A másik népi gyökerű előadás, a nyírbélteki NEFELCS SZÍNJÁTSZÓ CSOPORT *Nehéz betegség-e*, ilyen szempontból is telitalálat! „Saját szerzemény”-nek nevezik darabjukat, melyet Fazekas Bertalanné rendezett. Magam inkább „saját leletnek”, „saját kincsnek” nevezném. A nap legjobb humorú előadása volt, a megrontásról szól, arról, ahogy a falusi vénasszonyok különféle boszorkányos praktikákkal próbálják a maguk kedve szerint alakítani az emberek sorsát. Erő, lendület, és kiváló színészek teszik felejthetlenné ezt az előadást. Eszembe jutott Molière *Képzelt beteg-e*. Egy finom, sült kacsacomb körül forog a játék, amit beteg testvérének hoznak, de amit végül is a rontási praktikát magára kérő, egészséges testvérhűg fogyaszt el, jóízűen, a betegágyon. A kiváló dramaturgai és ritmusérzékkel adaptált népi anekdota jól példázza azt, hogy miként lehet a helyi ízeket, nyelvet, beszédmodort tisztán megőrizve kilépni a világ szemé elé, és nevetni, akár önmagunkon is. A csoport minden szereplőjén érezhető volt, hogy saját gyökereikből fakad minden szó, gesztus, hogy nem a „megmutatjuk magunkat”, hanem a „mi ilyenek vagyunk” büszkeségével játszanak előttünk. Az előadás mögött ott érződött egy egész faluközösség huncut összekacsintása.

Három csoport prózai művek átdolgozásával lépett a közönség elé. A záhonyi KIKELET Színjátszó Kör Tersánszky J. Jenő *Síró babák* című művét adta elő Nagy Zsoltné és Tóth Gabriella rendezésében. A tanulságos történet arról szól, hogy a rossz emberek kezében még az örömadásra, nevetés fakasztására teremtett tárgyak is szomorúságot, sírást váltanak ki. A talán kicsit „felnöttesen”, realista stílusban és igényes kosztümökben színre vitt darab néhol kicsit még „lötyög” a gyerekeken. Nem egészen értettem a jeleneteket elválasztó dobolás helyét ebben az előadásban. Nem tudok szabadulni a gondolattól, hogy ez a történet egy kicsit a régió fájalmát is közvetíti felénk, ahol a kézművesség, a népművészet, az igaz emberi teremtés produktumait kizsákmányoló módon, tömegesen „gyártatják le” az alkotókkal, aztán viszik a nagy turista központok szuvenir üzleteibe, vásáraitra, aminek láttán már csak „sírnunk tud az ember”. Menjünk csak fel a Budai Várba, Szentendrére, akárhová... Így és ezért lett számomra a záhonyiak előadása fájdalmasan aktuális látteletté. Láttunk egy *Stílusgyakorlat*-ot is. A felsőszevíváni KÍSÉRLETI SZÍN-PAD Nagy Lajos *A farkas és a bárány* című, népmesei fogantatású novelláját igyekezett a híres Quineaurögtönzés közelébe hozni Kalmár János rendezésében. Nem egészen jött össze nekik. Az adaptáció kicsit erőltetett, a gyerekek sokat trappolnak, természetellenesen nyújtják a beszédet. A vajdasági Noszáról érkezett ÉJJELI PÁVASZEM Csoport ugyancsak népmesét választott, és kitűnő előadást készített belőle. A *Rózsát nevető királykisasszony*, Vörös Imelda rendezésében, kivételes érzékenységgel és stílusérzékkel megvalósított alkotás. A játékból itt sem hiányzott az egészséges ironia és humor, a gyerekekből kiinduló, az ő képzeletvilágukra hagyatkozó, mégis finom pedagógiai simításokkal kidolgozott megvalósítás a nap egyik legnagyobb élményévé tette a vajdaságiak előadását.

És még egy mesejáték, a legjobb, amit itt aznap láttam. L. Sepulveda történetében egy macska azt a feladatot kapja a haldokló sirály-mamától, hogy nevelje fel törékeny-esendő fiókáját. *A sirályfióka esete a macskával* című előadást a budapesti (XVI. kerület) DÖMDÖDÖM SZÍNJÁTSZÓ CSOPORT játszotta két fantasztikus pedagógus, Szabó Csilla és Szelle Krisztina átdolgozásában és finom kezű betanításában. A gyerekek megrázó lelki gazdagsággal és természetességgel szóltak barátságáról, felelősségről, az adott szó hatalmáról, a szeretetről. Régen tapasztaltam olyasmit színházban, hogy a legfontosabb emberi dolgokról ilyen szívbemarkoló egyszerűséggel tudjanak szólni, ahogy e törékeny és esendő, mégis nagyon erős gyerekek tették. Most láttam másodszer az előadást, tudtam, hogy szerepcserék, beugrások voltak közben. Érzésem szerint, bárhogyan is csereberélnék a szerepeket az előadás kisugárzó erején ez mit sem gyengítene. Ja igen, egy kivétel azért mégis van ez alól: a gála – szerintem – legjobb alakítását nyújtó kisfiúra, a sirályfiókát játszó, törékeny, vékony, apróságra gondolok. Ha már színészi alakításokról esik szó,

a másik színészi díjat (a nőit) különben a nyírbélteki NEFELEJCS CSOPORT *Nehéz betegségében* a Boris szerepét parádésan játszó kislánynak adnám.

Nevelési iskolajátékot hoztak a pápaiak, akik Mark Twain *Tom Sawyer*-ének motívumait felhasználva készítettek előadást Tegyi Tibor átdolgozásában és rendezésében. A téma jól illett a NEM ART társulat korosztályához, sok jó ötletet láttunk (ilyen volt például a barlang jelenet, a tanári asztal, a könyv). A sok részlet-szépség ellenére az egész mégis kicsit szegényesre sikeredett, a lineáris, epikai szerkezetet sem sikerült drámaira átfőrnálni. Az előadás így sem volt híján a jóféle diákhumornak, szarkasztikus és szellemes „kiszólásoknak”.

A szerkesztett drámajátékok, melyek irodalmi vagy saját élményanyag alapján, a gyerekek saját világát mutatják be, mindig a legizgalmasabb és legkockázatosabb vállalkozások. Ezen a napon három ilyen láttunk. Elsőként a GALÉRIA CSOPORT (Dombóvár) *Vajh* című improvizációs játékát, Hajós Zsuzsa rendezésében. Az egyszerű eszközökkel és kitűnően kezelt ötletekkel megvalósított életjáték valóságos gyermek szociológiai tablót tár elénk, amiből az derül ki, hogy mégsem lehet ma játszani. Nem lehet, mert mindent eljátszanak előlünk, mert alig van valami igazi, valami kézzel fogható dolog körülöttünk. Soha ennyi kísértés nem csábította még a gyerekeket, miközben nincs semmilyen kapaszkodó. Ez a keserű-fanyar hangvételű előadás elsősorban bennünket, felnőtteket vesézett: tudunk-e valamiben segíteni, képesek vagyunk-e értő módon hozzászólni mindahhoz, ami tanítványainkat izgatja. „Ma a tanár úrba látogatunk” – jelentik be sokat sejtetően az előadás elején. Kérdés: hogyan fogadjuk a látogatókat, mit tudunk mondani, mutatni nekik? A tanácsstalanság kétoldalú. És ez a legtöbb, amit ennek az előadásnak a láttán „üzenetként” megfogalmazhatunk. A győri VADVIRÁGOK *Ébredünk* című életjátéka is hasonló problémákat tárt elénk, talán kicsit érzelmesebb formában, pasztellszíneket használva (rendezte: Répásiné Hajnal Csilla). „A szőlőszem kicsiny gyümölcs, egy nyár kell hozzá mégis, hogy megérjen...” – náluk ez a költői sor indítja az előadást. A csoportban a gyermekszínjátékosok minden korosztálya szerepel, így hát kétségtelenül átfogóan tudnak beszélni a felnövekedés kérdéseiről. Talán innen ered az előadás problematikussága is: a kétségtelen pedagógiai értékek ellenére sem tud többé válni, mint szép gondolatok gyűjteményévé, amiből az derül ki, hogy bizony „az élet nem sétataglop”. A legszebb pillanat, amikor az egyik szereplő így kiált fel: „Vagy most azonnal felnövök, vagy nem tudom mi lesz!” Itt és ekkor érezhető leginkább, hogy arról a mindent korosztályt jellemző türelmetlenségről akarnak beszélni, ami visszafoghatatlanul hajtja a gyerekeket, hogy mindig nagyobbak legyenek, mint amilyenek, hogy ők is már tehessék azt, amit a nagyobbak. „Érzem, hogy én is egy sugár vagyok...” – ezzel a mondattal fejeződik be a játék, ami kétségtelenül a legtöbb, amit a gyerekek magukról nekünk, és mi róluk elmondhatunk.

A legszebb szerkesztett játékot a budapesti BRIFF-BRAFF-BRUFF csoport mutatta be Illyésné Pentz Katalin rendezésében. A *Kinn a farkas, benn a farkas* című előadásuk már a budapesti válogatón is magával ragadott. A gyerekek a farkas-lét valóságát és a farkasokkal kapcsolatos, masszív előítéletek szövevényét szembesítik egymással. Először a rács mögé dugott farkasok szemszögéből látjuk az állatkertben őket bután szemlélő embereket. Később a farkas horda küzdelmes életének nemes szépségét tárják elénk lírai jelenetek formájában. A farkasokat játszó színészek egyszerű ruha-jelzéseket viselnek, és nagyon szép gesztusokkal teszik szerethetővé ezeket az állatokat. Az előadásból sugárzik a szeretet, ami minden teremtett lényt megillet, és mindez a gyerekek lelkivilágával teljes harmóniában történik. Akiben eddig egy csipetnyi ellenszenv is élt a farkasokkal szemben, ennek az előadásnak a láttán, biztos, hogy eloszlik.

Soha ennyi gyermekelőadást egyszerre még nem láttam. Az estébe nyúló beszélgetés a tanár-rendezőkkal megerősítette bennem azt a meggyőződést, hogy hihetetlenül komoly művészi-pedagógiai munka áll minden egyes előadás háttérében, és hogy ebben az alkotófolyamatban akkor születnek a legjobb előadások, amikor a mű bátran épít arra a társadalmi-kulturális közegre, amiben a gyerekek élnek. És ha ehhez még olyan tanár-rendezőjük is van, aki képes a kölcsönös inspiráció áramát működésbe hozni, akkor kivételes színházi pillanatok, előadások születnek meg.

Ez a nap bővelkedett az ilyen művészi teljesítményekben.

